

UZASADNIENIE

B. P., wystąpiła w dn. 24 kwietnia 2019 r. ze skargą o wznowienie postępowania w sprawie VIII U 1076/13, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z 20 maja 2013 r., w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dn. 6.03.2019 r. w sprawie P 20/16, żądając ponownego ustalenia wysokości jej emerytury z wieku powszechnego bez zastosowania niekonstytucyjnego przepisu art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej.

/skarga o wznowienie k. 3/

W odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wnosił o jej oddalenie wskazując, że wnioskodawczyni składając odwołanie od decyzji nie kwestionowała art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wnioskodawczyni kwestionowała jedynie kwotę bazową zastosowaną do obliczenia emerytury wcześniejszej w błędnym przekonaniu, że ma ona wpływ na wysokość emerytury przyznaje w związku z ukończeniem ustawowego wieku emerytalnego 60 lat i 1 miesiąca. Z treści skargi o wznowienie postępowania sądowego wynika, że dotyczy ona tylko postępowania z odwołania od decyzji z dnia 21 lutego 2013 r.

/odpowiedź na skargę o wznowienie ZUS k. 7/

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczona – **B. P.** urodziła się (...) /niesporne/.

B. P. nabyła prawo do wcześniejszej emerytury (art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) od 15 stycznia 2008 r./niesporne/.

Decyzją z 21 lutego 2013 r. ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury, w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, od 15 lutego 2013 r., której wysokość obliczono z zastosowaniem art. 25 ust 1 b ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) czyli podstawę emerytury pomniejszono o sumę kwot pobranych emerytur. Wypłata emerytury została zawieszona, gdyż korzystniejszym świadczeniem była dotychczasowa emerytura. /decyzja w aktach ZUS /

Ubezpieczona, uznając powyższą decyzję za krzywdzącą, wniosła do Sądu Okręgowego odwołanie od tej decyzji, żądając wyliczenia jej emerytury według wcześniej obowiązujących zasad. Wnosząc jednocześnie odwołanie od decyzji z dnia 31 stycznia 2013 roku o ustaleniu wysokości kapitału początkowego.

/odwołanie k. 2-4 akt VIII U 1076/13 akt VIII U 1077/13/

Zarządzeniem z dnia 11 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy połączył w celu wspólnego rozpoznania odwołanie od decyzji o ustaleniu kapitału początkowego oraz od decyzji o przyznaniu emerytury.

/zarządzenie k. 7 akt VIII U 1077/13/

Po rozpoznaniu przedmiotowych odwołań, w postępowaniu o sygn. VIII U 1073/13, Sąd Okręgowy w Łodzi, **prawomocnym wyrokiem z 20 maja 2013 r.**, oddalił odwołania ubezpieczonej od decyzji z 21 lutego 2013 r. i z 31 stycznia 2013 r.

/wyrok k. 13 akt VIII U 1076/13/

Wyrokiem z 6 marca 2019 r. wydanym w sprawie P 20/16 **Trybunał Konstytucyjny** orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 poz. 39) w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r. w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w

(...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP.

/okoliczność bezsporna/

W/w wyrok TK z 6 marca 2019 r. został opublikowany **w dniu 21 marca 2019 r.** w Dzienniku Ustaw RP i wszedł w życie z dniem ogłoszenia.

/okoliczność bezsporna/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania okazała się uzasadniona.

Zgodnie z **art. 401¹ k.p.c.** można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Przyjmuje się, że przepis ten ma zastosowanie do tych orzeczeń, których podstawą prawną był akt normatywny, wyeliminowany z obrotu prawnego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Niekonstytucyjny przepis musi zatem stanowić bezpośrednią podstawę prawną wydania zaskarżonego orzeczenia, decydującą o wyniku rozstrzygnięcia zaskarżonego skargą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07, III UO 2/08, OSNP 2010/21-22/273; z 6 listopada 2009 r., I CO 17/09; z 26 stycznia 2011 r. I PZ 36/10, z dnia 20 kwietnia 2011 r. I CSK 410/10, OSNC 2012/1/14 i z 13 lutego 2012 r. I CZ 152/11).

Jak trafnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 28 listopada 2017 r. (III PZ 10/17, lex 4220320) zgodnie z art. 412 § 2 k.p.c. zmiana albo uchylenie orzeczenia, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania jest możliwe "po ponownym rozpoznaniu sprawy", a zatem po stwierdzenia wpływu wyroku Trybunału Konstytucyjnego na prawomocnie wydane orzeczenie.

Zatem, w niniejszej sprawie, koniecznym było po pierwsze przesądzenie, czy powołany w skardze wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma wpływ na żądanie wnioskodawczyni, a następnie, w przypadku odpowiedzi twierdzącej, rozstrzygnięcie w przedmiocie wysokości emerytury z pominięciem podstawy prawnej, która została uznana za niekonstytucyjną.

Sąd zważył, że ustalony w sprawie stan faktyczny wynika z niespornych dokumentów z akt emerytalnych wnioskodawczyni oraz załączonych akt sprawy VIII U 1076/13. Na ich podstawie możliwym było ustalenie, że odwołującej, urodzonej (...), przyznano emeryturę wcześniejszą, na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od osiągnięcia wieku emerytalnego tj. 55 lat, z dniem 15 stycznia 2008 r., a także, że decyzją z 21 lutego 2013 r. przyznano wnioskodawczyni od 15 lutego 2013 r. emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym, której wysokość została obliczona z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS obowiązującej od 1 stycznia 2013 r. - dodany ustawą z 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw, natomiast odwołanie ubezpieczonej od ww. decyzji z 21 lutego 2013 r. zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z 20 maja 2013 r., sygn. akt VIII U 1076/13.

Aktualnie, ubezpieczona wnosi o wznowienie postępowania w sprawie, powołując się na przesłankę określoną treścią art. 401¹ k.p.c.

Sąd zważył, że instytucja wznowienia postępowania, opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu wyrokowi powoduje, że przywrócenie stanu sprzed zamknięcia ulegającemu wznowieniu postępowania sądowego może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Uwzględniają one konieczność wywołania na nowo procesu dotkniętego brakami formalnymi

(nieważnością), bez względu na ich wpływ na rozstrzygnięcie (art. 401 pkt 1 i 2 k.p.c.), właściwe przyczyny restytucyjne (art. 403 k.p.c.) oraz fakt wydania wyroku na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (art. 401¹ k.p.c.) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 1999 r. II UKN 174/99 *legalis* nr 48984).

Mając na uwadze przytoczony wyżej przepis art. 401¹ k.p.c., Sąd zważył, że, zgodnie z wyrokiem TK z 6 marca 2019 r. w sprawie P 20/16, niekonstytucyjny przepis art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej stanowił bezpośrednią podstawę prawną wydania zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego z 20 maja 2013 r., w postępowaniu którego, wznowienia domaga się wnioskodawczynie, podobnie, jak poprzedzająca go decyzja ZUS.

W tym miejscu podkreślić należy, iż nie jest konieczne, aby przepis uznany za niekonstytucyjny był kwestionowany przez stronę w skarżonej sprawie. Istotne jest natomiast aby stanowił podstawę zaskarżonej decyzji jak i rozstrzygnięcia sądu choćby jego zastosowanie nie było przedmiotem rozważań sądu. Innymi słowy ustalić należy jedynie czy zastosowanie wyeliminowanego niekonstytucyjnego przepisu miało wpływ na wysokość świadczenia.

W przypadku wnioskodawczynie okoliczność ta nie może budzić wątpliwości, skoro przy obliczaniu przyznanej skarżącej w 2013 roku emerytury, odjęto kwotę stanowiącą sumę pobranych wcześniej emerytur, a to właśnie uregulowanie uznane zostało za niekonstytucyjne.

Trybunał Konstytucyjny wydając wyrok w sprawie o sygn. akt P 20/16, stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy z w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem Trybunału, wprowadzenie do ustawy o FUS mechanizmu potrącania kwot pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury przy obliczaniu podstawy emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w (...) r. nastąpiło z naruszeniem wynikającej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Ubezpieczone, które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę, nie miały - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mogły przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewały się, że fakt wypłacania świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej." "Ustawodawca, dokonując zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej w stosunku do kobiet urodzonych w (...) r., naruszył zatem zasadę lojalności państwa względem obywateli. Wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury, naraził te kobiety na nieprzewidziane skutki, które w istocie stanowiły dla nich pułapkę. Gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia".

Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, jest prawo wznowienia postępowania z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji dla wszystkich kobiet objętych zakresem orzeczenia Trybunału. "Przepis ten otwiera drogę do sanacji konstytucyjności sytuacji prawnych, w których zastosowanie art. 25 ust. 1b ustawy o FUS wywołało konsekwencje zakwestionowane przez Trybunał. Z powszechnego charakteru wyroków TK, o którym mowa w art. 190 ust. 1 Konstytucji i utraty mocy obowiązującej zaskarżonego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji), wynika, że możliwość rozstrzygnięcia sprawy z pominięciem derogowanego przepisu odnosi się zasadniczo do wszystkich spraw, w których niekonstytucyjny przepis był podstawą orzeczenia o prawach osób uprawnionych, bez względu na to, kto i w jakim trybie zwrócił się do Trybunału z odpowiednim żądaniem. Jak wielokrotnie podkreślano w orzecznictwie TK, pojęcie "wznowienia postępowania", o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji ma szersze znaczenie niż pojęcie "wznowienia" w sensie technicznym, przewidziane w odpowiednich procedurach regulowanych w ustawach i obejmuje wszelkie instrumenty

proceduralne stojące do dyspozycji stron, organów i sądów, wykorzystanie których umożliwi przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń" (zob. np. postanowienie z 14 kwietnia 2004 r., sygn. SK 32/01, OTK ZU nr 4/ (...), poz. 35)".

Zgodnie z przepisem art. 190 ust. 4 Konstytucji: "orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania". W orzecznictwie wskazuje się, że wznowienie postępowania przewidziane w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP jest szczególną instytucją, określaną w doktrynie prawnej pojęciem uzdrowienia (sanacji) postępowania (sądowego, administracyjnego), opartego na niekonstytucyjnym akcie normatywnym. W swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że regulacja ta stwarza możliwość ponownego rozpatrzenia danej sprawy na podstawie zmienionego stanu prawnego, ukształtowanego w następstwie orzeczenia Trybunału; możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo uprawnionego (zob. wyroki TK z: 20 lutego 2002 r., sygn. K 39/00, publ. OTK ZU nr 1/ (...), poz. 4; 7 września 2006 r., sygn. SK 60/05, publ. OTK ZU nr 8/ (...), poz. 101). Celem tego przepisu niewątpliwie było osiągnięcie efektu w postaci ponownego rozstrzygnięcia sprawy, według stanu prawnego po wyeliminowaniu niekonstytucyjnych przepisów (zob. wyroki TK: z 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, publ. OTK ZU nr 4/ (...), poz. 41; z 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, publ. OTK ZU nr 6/ (...), poz. 51; z 27 października 2004 r., sygn. SK 1/04, publ. OTK ZU nr 9/ (...), poz. 96). Artykuł 190 ust. 4 Konstytucji RP przyjmuje zatem jako zasadę wzruszalność rozstrzygnięć i decyzji wydanych na podstawie aktów normatywnych uznanych za sprzeczne z Konstytucją, umową międzynarodową i ustawą, przy równoczesnym poszanowaniu konstytucyjnej wartości, jaką jest pewność i bezpieczeństwo prawne.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że wydanie, przez Trybunał Konstytucyjny, orzeczenia, stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu, który był podstawą ustalenia emerytury **B. P.** w zaniżonej wysokości, stanowi okoliczność, mającą wpływ na prawo do świadczenia i uzasadnia działanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości emerytury z pominięciem takiego niekonstytucyjnego unormowania.

W związku z powyższym sąd uznał, iż istnieją podstawy do wznowienia postępowania i obliczenia wysokości emerytury bez zastosowania niekonstytucyjnego przepisu.

Uwzględnienie skargi powoduje powrót do pierwotnego postępowania i ponowne orzekanie w przedmiocie sporu bez uwzględnienia uchylonej normy prawnej.

Sąd w pełni podziela linię orzecznictwa, określającą retroaktywny skutek orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego derogujących konkretne przepisy jako niezgodne z Konstytucją RP, który należy rozumieć w ten sposób, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001 Nr 10, poz. 331 i z dnia 10 stycznia 2014 r., III UZP 3/13, LEX nr 1455747 oraz wyroki: z 5 września 2001 r., II UKN 542/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 36; z 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 Nr 23, poz. 58; z 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNP 2003 Nr 23, poz. 581; z 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNP 2004 Nr 3, poz. 47, z 24 stycznia 2006 r., I PK 116/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 353; z 4 lipca 2012 r., III UK 132/11, LEX nr 1288700)./por. w tym zakresie wyrok SN z 26.10.2016, III UK 5/16 wraz z uzasadnieniem/

Zatem w przypadku ponownej oceny uprawnień skarżącej do emerytury w okresie, w którym uprawnienia co do wysokości były kwestionowane przez organ rentowy, a wypłata świadczenia pomniejszona, ocena ta powinna być dokonywana w taki sposób, jakby przepisy powodujące ograniczenie wypłaty nie obowiązywały.

Jeśli bowiem art. 25 ust.1 b ustawy emerytalnej został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, to nie mógł on stanowić podstawy prawnej decyzji określającej wysokość świadczenia skarżącej, ponieważ przepis ten był niekonstytucyjny od chwili uchwalenia, a więc także w momencie stosowania go przez organ

rentowy, czego nie może podważyć fakt, iż w tym czasie korzystał on jeszcze z domniemania konstytucyjności (por. uzasadnienie postanowienia SN z 10 stycznia 2014 r., III UZP 3/13, LEX nr 1455747).

W konsekwencji należy przyjąć, że zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (zob. wyroki: z 16 stycznia 2013 r. (III AUa 1079/12, LEX nr 1264372), z 24 stycznia 2013 r. (III AUa 1083/13, LEX nr 1254422), z 30 stycznia 2013 r. (III AUa 1118/12, LEX nr 1267386), z 20 lutego 2013 r. (III AUa 1121/12, LEX nr 1280625) oraz z 21 lutego 2013 r. (III AUa 41/13, LEX nr 1280645).

Jednocześnie Sąd zważył, że na mocy art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

W związku z powyższym sąd uwzględniając skargę nakazał przeliczyć świadczenia wnioskodawczyni bez pomniejszania jej wysokości o kwotę pobranych wcześniej emerytur, od dnia przyznania emerytury czyli od dnia spełnienia wszystkich przesłanek czyli od dnia ukończenia wieku emerytalnego, czyli od 15 stycznia 2013 roku.

Podsumowując - w świetle powyższych wniosków i wywodów oraz stosując wykładnię powołanych przepisów zgodnie z treścią Konstytucji RP i z uwzględnieniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 r. sygn. P 20/16, ogłoszonego w dniu 21.03.2019 r., należało uznać zasadność skargi o wznowienie postępowania ubezpieczonej i zmienić wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 11.03.2014 r., sygn. akt VIII U 6813/13, w ten sposób, że przyznać **B. P.** prawo do przeliczenia wysokości emerytury przyznanej decyzją z 24.10.2013 r., z pominięciem zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS z 17 grudnia 1998 r., tj. bez pomniejszania jej wysokości o kwotę, stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, poczynając od dnia 15 stycznia 2013 r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł na podstawie art. 401¹ k.p.c. oraz art. 412 § 1 i 2 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS, wyrażając zgodę na wypożyczenie akt ZUS.

12 XII 2019 roku.